

Numărul 34 Oradea-mare 20 august (2 sept.) 1900 Anul XXXVI
 Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/4, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

A zecea aniversare a morții lui Alecsandri.

La 22 august v. (4 septembre n.) națiunea română va avea o serbare de doliu. Atunci se vor implini zece ani, de când a murit marele nostru poet Vasile Alecsandri.

În ziua aceea, recunoștința evlavioasă a obștei culte române va impresora cu stimă măreața figură a nemuritorului bard și va încunună cu devoțiune mormântul seș din mult cântata luncă de la Mirceșei.

Organ al propășirii noastre culturale, „Familia” cu smerenie vine a-și îndeplini și ea datoria, aprinzând făclia admirațiunii sale și punându-se în rândurile cari aduc prinosul omagiului lor nemărginit.

Tributul nostru de stimă se presintă prin numărul present, dedicat cu totul memoriei sale.

Am suprimat de asta-dată toate obiceiurile noastre comunicări și nu vorbim decât despre el. Stima ce-i purtăm și conștiința datoriei ce avem față de covârșitoarea sa activitate literară, ne impun, ca în aceasta zi solemnă să ne stingem toate celelalte sentimente și să nu ne ocupăm decât de dânsul, care a fost fruntașul fruntașilor noștri literari.

Popoarele cari stimează pe oamenii lor mari, își fac un titlu la stima altor neamuri. Aprețierea bărbaților de frunte ai ei arată gradul de cultură a unei națiuni. Iată pentru ce vedem la toate neamurile fruntașe cultul oamenilor mari ai lor.

A spune că ce rol a avut Alecsandri în marea operă a renașterii noastre culturale, este de prisos. Figura lui o întelnim la toate actele mari ale țării sale, luptând totdeauna în frunte pentru libertate, unire și progres.

El a fost bărbatul trimis de providență, care a scos la lumină din popor frumusețile graiului românesc și a vărsat astfel o nouă lumină în poezia noastră națională, dându-i în acelaș timp un farmec neeunoscut până atunci; el a fost cel ce a creat lirei române o nouă direcție, izvorită din popor, care ne-a

presintat produsele sale, neaose ca fond și atrăgătoare ca formă, deschizându-le toate ușile și făcându-le cunoscute în toate straturile societății românești; el a fost cel ce a pus temelia teatrului românesc, lucrând zeci de ani neobosit, scriind o serie de piese originale și imitate, compunând astfel un repertoriu de care se servesc mult și astăzi teatrele și societățile noastre de diletanți...

Ori care din aceste trei mari acțiuni singură este de ajuns spre a întemeia vecinicia numelui seș; cu atât mai profund trebuie să fie deci devotamentul nostru știind că dânsul a intrunit în persoana sa toate trele.

La aniversarea morții sale, totdeauna să-i înnoim dar memoria, cetindu-i scrierile și inspirându-ne de înaltele sentimente ce ele conțin.

Să facem aceasta în deosebi acum, când se împlinesc zece ani de la pierderea lui, ca să arătăm că memoria lui este încă tot viuă între noi, că stima noastră n'a scăzut de loc, că numele lui va fi vecinic impresorat de un cult nestins în românimea întreagă.

Bărbați și femei, bătrâni și tineri, luați în ziua aceea în mână scrierile lui Alecsandri, cetiți-le cu evlavie cum se citește evangelia și cetindu-le ve închinați memoriei lui!

Cetiți-le și veți învăța din ele dragostea de țară și de neam, iubirea limbei, dorul inimii, farmecile vieții, frumusețile naturei, entuziasmul ideilor nalte, sfințenia idealismului, îndemnul de jertfă, cultul umanismului, adorarea libertății și tot ce a frământat mintea unui mare poet, unui neam întreg, timp de peste jumătate de veac, căci activitatea lui literară a cuprins toată cugetarea românească, lira lui a cântat tot ce a simțit Românul.

Alecsandri a fost cel mai mare poet național al nostru.

Scrisorile lui Alecsandri cătră Iosif Vulcan.

București 1 Iunie 1878.

Domnul meu,

Cu cea mai vie plăcere am priimit și am cetit frumoasele strofe ce mi-ați trimis. Acele versuri undite în undele limpezi și călduroase ale inspirației poetice au găsit calea inimii mele și m'au încântat precum m'au și uimit.

Priimiți dar, scumpul meu confrate, împreună cu mulțemiile mele, cele mai sincere complimente pentru admirabila poezie ce ați compus cu ocaziunea succesului obținut de „Cântecul Gînteii Latine“.

Ea are în ochii mei indoitul merit de a fi și un giuvaer literar și o vie probă de amicitia la care sînt foarte simțitor.

Al dvoastre amie și confrate

V. Alecsandri.

Mircești 30 Iulie 1878.

Domnul meu,

În urma scrisorii Dvoastre, am priimit și numărul Foaei ilustrate ungureșci în care ați publicat traducerea „Cântecului Gînteii Latine“ în limba maghiară. E de prisos, cred, de a Ve spune Dvoastre căt de nimerite sînt toate încercările de strînsă apropiere între Români și Unguri, în privirea viitorului. Ținîndu-me numai pe terenul literar asta-dată, Ve felicit pentru ideea ce ați avut de a traduce poezia mea, și Ve mulțemesesc că ați făcut-o astfel cunoscută numeroșilor cetitori ai Foaei ilustrate din Pesta. Ve rog dar să binevoiți a exprima complimentele mele Dluî director al acelei însemnate publicații și să priimiți asigurarea simțirilor mele de afectuoasă considerație.

V. Alecsandri.

Mirceșei 20 Sept. 1878.

Stimate confrate,

Cu mult interes și cu o legitimă induoșire cetesc în „Familia“ numele ostașilor Români ce ș-au perdut viața și ș-au vîrsat sîngele pe câmpul de resboi al Bosniei.

Aceasta luptă în contra unor oameni fanatici cari își apără țara, reclamă întrebuintare de oșteni tari, viteji, disciplinați, nepăsători de trudă și de moarte. Români au fost dar trimiși cei întei ca să între în foc și să dea pildă de bărbăție celorlalți tovareshi de armă ai lor.

După numărul răniților și al morților ce au cădut pîn' acum în diferitele ciocniri cu insurgenții din Bosnia, se constată că Români nu s'au cruțat, ei ș-au îndeplinit datoria militară cu acea sublimă abnegare, cu acel avînt eroic, de care au dat probe și la Solferino și la Sadova și la Grivița, și într'un cuvînt, pretutindene unde s'au desfășurat drapelul lor.

Îmi place a crede că guvernul austro-maghiar va remunera oficial serviciile și meritele elementului român din oastea sa. Pîn' atunci înse, cred, Domnule Vulcan, că noi sîntem datorii a orginisa ajutoare pentru ușurarea suferințelor acelor răniți și

pentru neamurile acelor morți. Sub acest indemn, v'am expediat astăzi, prin poștă un pachet conținînd mai bine de una sută mici broșuri întitulate: „Ostașii nostri“.

Binevoiți, ve rog, a dispune de ele, cum veți găsi mai bine cu cale, pentru ca produsul vîndării lor să se adauge pe lângă celelalte colecte de bani ce se vor face în ajutorul fraților nostri căduți pe câmpul gloriei.

Profit de aceasta nouă ocazie pentru a ve exprima simțemintele mele de stimă și de afectie.

V. Alecsandri.

Mircești 30 Dec. 1880.

Dluî Iosif Vulcan în Oradea-mare.

Chiar în momentul acesta plec la Iași și ve răspund din fugă. Cu mare mulțemie voi îndeplini cererea Dvoastre, îndată ce voi avea ceva gata pentru foaia „Familia“. — Gerul e atît de mare că a înghietat cerneala în calămări; sper înse că se va topi în curînd. Pîn' atunci priimiți, Ve rog, felicitările mele de anul nou.

V. Alecsandri.

Mircești 2/14 Febr. 1881.

Domnul meu.

Printre hîrțile mele găsesc un manuscris ce nu lipsește de oarecare interes în privirea datei sale și a ocaziunii la care a fost compus. Este un prolog în versuri, destinat a fi pus în musică și executat la inaugurarea teatrului celui mare din București.

Autorul, dl Costachi Caragiali, a fost unul din cei dintei tineri români, care au îmbrătoșat cariera dramatică. Elev distins al reposatului Aristia, el a fost înamorat de arta teatrală și într'un șir de mulți ani a luptat cu dificultățile vieții care au fost și sînt încă astăzi partea actorilor nostri. Dar nu s'a descurajat pînă când bătrînețile l-au lipsit de puteri.

Pe la anul 1844 Caragiale se găsea la Iași, și a creat cu mare succes rolul cel mai principal din comedia „Iorgu de la Sadagura“, apoi s'a dus de a format o trupă în București, unde ca director, ajunsese aproape de o ruină completă, atît eră de puțin susținut pe atunci tot ce eră național.

Pe cînd înse eră gata să închidă teatrul, îi vini idea să pue în scenă pe „Iorgu de la Sadagura“, în care avusese atîta succes la Iași, și aceasta inspirație l-a scăpat de naufragiu. Ca prin vîrga unei vrăjitoare, sala teatrului se umplu de spectatori, receta se mări și comedia fu așa de gustată de publicul bucureșcean, încît însuș vodă Bibescu veni să asiste la una din reprezentații. — În acea sară memorabilă guvernul se gîndi mai serios la noua instituție a Teatrului Național și o ajută cu o subvenție de 300 galbeni pe an.

Costachi Caragiale, în avîntul seii artistic, a fost și actor și director și autor. El a compus mai multe drame (presărate cu oarecari anachronisme de de cari însuș ridea mai târziu,) și între alte scrieri, prologul alăturat. — Ve comunic o copie de pe el, nu ca o piesă de înaltă literatură, dar ca un testimoni al activității spiritelor la anul 1852. Dacă credeți că e bine a se publica tot ce se va putea servi la istoria teatrului în România, binevoiți a-i des-

chide coloanele „Familiei“. La cas contrar, păstrați prologul ca o curiozitate literară.

Costachi Caragiali a murit nu de mult, lăsând un fiu care pare a călea pe urmele părintelui său.— El a mai lăsat și un volum întreg de poezii nepublicate, dintre cari unele merită a fi date la lumină.

Aceasta datorie pivește pe fiul reposatului, cât pentru mine, mărturisesc că aș fi bucuros să nu se peară cu totul numele unuia din cei întei pioneri pe calea spinoasă a artei dramatice în România.

Primiți, Domnul meu, asigurarea intimei mele stime și considerații.

V. Alecsandri.

Mircești 24 Febr. 1881.

Domnul meu,

Plec la București unde me reclamă senatul și Academia și de unde voi reveni la Mircești, pentru serbătorile Paștilor.

Până a nu plec, Ve comunic o colecție de fragmente de cântece populare, culese în Munții Moldovei, autorisându-ve a dispune de ele cum veți găsi cu cale.

Eū cred inse că trebuie a se publică tot ce se atinge de obiceiul, de simțirile și de geniul Românului. Toate aceste publicări vor avea importanța lor la timp, căci vor servi a completă sigilul original care distinge neamul românesc.

Primiți, Domnul meu, asigurarea înaltei mele considerări.

V. Alecsandri.

Mircești 8/20 Dec. 1881.

Domnul meu,

Este adevărat că mi-am cerut congediū de la senat pentru ca să plec în străinătate și sūnt gata de a profită de el, — inse pornirea mea este încă întârziată de împregiurări casnice. Ve rog dar să binevoii a urmă cu trimiterea „Familiei“ tot la Mircești. Eū din parte-mi voiū avea de mare mulțemire a fi numărat între colaboratorii foaei ce redactați și v'oiū trimitre în curēnd ceva, precum doriți, pentru numărul prim.

Primiți, Domnul meu, încredințarea deosebitei mele considerații.

V. Alecsandri.

Mircești 18 Ianuar 1882.

Stimabile confrate,

Am primit astăzi volumul elegant al Poesiilor Dvoastre, care a și luat loc în partea cea mai aleasă a bibliotecii mele.

Cetirea lor mi-a procurat o plăcere cu atât mai vie, că ele sūnt inspirate de geniul poeziei populare și ai sfintei iubiri de patrie. Stilul lor e corect, versurile armonioase, simțemintele adevărate și imaginile încântătoare.

Dorind cu sinceritate ca acest volum să fie urmat de altele, de aceeaș familie, ve rog să primiți mulțemirile mele pentru delicata Dvoastre atențiune cătră mine și cele mai frățești complimente pentru melodiile Lirei Dvoastre.

Devotat confrate

V. Alecsandri.

Mircești 1/13 Dec. 1882.

Domnule Vulcan,

Împlinind și asta-dată cu cea mai vie mulțemire dorința exprimată în amabila Dvoastre scrisoare din 10 Decemvrie, Ve trimit o poezie intitulată „Creanga de stejar“, și care a fost compusă într'un timp unde România se găsiă ca frunza pe apă. — Mulțemită Dumneșirii și vitalității neamului românesc, iată acum țara scăpată din valuri, independentă, încoronată prin sine ênsas și demnă de a priimi în șinu-i pe Marele Oaspe Stefan, a cărui statuă e gata a se arată lumii. În aceasta zi solemnă, Românii vor putea cu tot dreptul să zică, închinându-se în fața eroului: „O! Stefan! privește-ți țara cu mândrie, căci după patru secolii,

Tu ce mulți ani ai apărat-o
Cu-a tale arme vitejești,
Independentă ai lăsat-o,
Independență o găsești!“

Priimiți, Domnul meu, asigurarea înaltei mele considerări.

V. Alecsandri.

Mircești 25 Dec. 1882.

Domnule Vulcan,

Cuvēntul din urmă din strofa a treia, șirul 6, este cuvīntul: *durat*, care în Moldova are înțelesul de *clădit*. —

Ve mulțemesc pentru felicitările ce mi-ați trimis de serbătorii: — Primeșce pe ale mele, împreună cu simțirile-mi de stimă și considerare.

V. Alecsandri.

Mircești 4 Gherar 1884.

Domnule Vulcan,

Pintre oamenii cei mai însemnați și cei mai devotați causei naționale din Bucovina, trebuie să numerăm pe frații Hurmuzachi. Unul din ei, Alexandru, eră de o activitate neadormită pentru tot ce putea să deștepte și să întreție simțul naționalității române, care din nenorocire e înădușit sub nămolul germanismului, al iudaismului și al altor „ismuri“ crotopitoare.

Am fost de la 1848 incoace ades în corespondență cu Alesandru Hurmuzachi și am păstrat câteva scrisori de ale lui, atingētoare de teatrul național din Cernăuți.

Dacă credeți, că aceste epistole sūnt de natură a oferii oare-care interes publicului cetitor, faceți bine de a le găsi un loc în foaia Dvoastre ...

Al Dvoastre etc.

V. Alecsandri.

Mircești 20 Febr. 1884.

Stimate Dle Vulcan,

Ve trimit alăturatul articol publicat de ziarul francez „Gaulois“, cu data de 12 februar. — Interesul său consistă mai cu seamă pentru noi, în faptul că tinera parisiană ce a urmat pe bărbatul ei în pustiurile Luizianei, este *nepoata mea*, Maria născută

Alecsandri, pe care am măritat-o eu însumi aice la Mireșci. — Iată dar o Româncă devenită americană! — Dacă credeți că acest articol poate găsi loc în „Familia“ traduceți-l și oferiți-l lectorilor foaiei Dvoastre. — Aveți de gând a veni la Academie? — Salutare amicală.

V. Alecsandri.

București 15 Dec. 1884.

Scumpul meu Domn,

Direcția Teatrului Național a avut în anul acesta norocul de a merge din succes în succes, având serii de reprezentații ale aceleiași piese, care produceau rezultate bune, de câte 10 și 14 ori de-a rândul. — Nu cred dar a fi dispusă a întrerupe acele serii cu montarea de drame istorice în versuri

Intorcându-mă la Mireșci pentru serbători, voi căta să ve trimit ceva pentru „Familia“; aice sunt prea ocupat și n'am timp de a me abate în calea înflorită a literaturii.

Me bucur de făgăduința ce mi-ți dat, că veți asista la reprezentarea lui „Ovidiu“ care va avea loc în primele zile a lui Martie.

Al Dvoastre amic devotat

V. Alecsandri.

Mireșci Ianuar 1885.

Domnule Vulcan,

V'am promis un articol pentru „Familia“. Iată una din scenele piesei mele „Ovidiu“, așa cum am compus-o din capul locului, dar pe care, în urmă, am scurtat-o mult și am transformat-o conform cerințelor artei dramatice, spre a feri publicul de oboseala ce produc asupra lui unele lungimi.

Scena se petrece la actul I pe una din piețele Romei între doi personaje secundari, un Augur și un histriion, cari în convorbirea lor fac tabloul poporimei sub August, în al nouele an după Christ.

Salve!

V. Alecsandri.

București 6 Febr. 1885.

Domnule Vulcan,

Am cetit piesa Dvoastre: „A doua moarte“. Iată opinia mea: Aceasta dramă cuprinde situațiuni de mare efect, înse totodată și scene de prisos, care nu ajută întru nimic la dezvoltarea subiectului. Dialogul e natural, dar în unele locuri stilul lasă de dorit

Piesa trebuie să fie relucrată și merită o remaniere, căci precum v'am spus la început, ea are un fond dramatic de mare valoare.

Ve comunic aceste cugetări cu toată francheța ce întrebuițez cu autorii de talent cari imi inspiră simpatie, și cred că nu le veți lua de reu.

Acum, pentru a termina, ve îndemn a nu crede că Românii de dincoace de Carpați desprețuesc lucrările literare ale fraților de dincolo. Aceasta idee greșită trebuie să dispară, căci e de natură a aduce o fatală învrăjpire în familia română.

Al Dvoastre devotat coleg

V. Alecsandri.

Paris 4 Maiu 1890.

Stimate dle Vulcan,

Sunt bolnav de șapte luni, închis în casă și mai mult lungit în pat. — Musa mea, ca și mine, a zăcut și încă zace. Ea nu mi-a inspirat nimic de când me aflu la Paris și prin urmare cu mare părere de reu ve anunț, că nu imi e cu putință a răspunde, precum aș fi dorit, la îndemnul ce mi-ați adresat pentru jubileul „Familiei“.

Al Dvoastre devotat confrate

V. Alecsandri.

Imn către soare.

O! Soare, Creatorul, când de pe tronul se
Ți-a zis să fii, vrând lumii să dea supremul bine,
Atunci El cu mândrie s'a oglindit în tine
Și chipu-î sfânt rămas-a în veți pe discul te.

Atunci o liniștire profundă s'a lătit
Pe neagra frământare ce clocotia în chaos,
Și lumile gustat-au înteiul lor repaos,
Și cea întei zîmbire sub ceruri s'a ivit.

Atunci o armonie sublimă la auz
Eși din a ta harpă cu strunele de rază
Și 'n noapte-î Universul fu vesel ca să vadă
Pe calea vecinicii eternu-î călăuz.

O! soare fără umbră, o! splendide izvor
De viață, de rodire, de cânt și de credință,
Prin tine se afirmă înalta Provedință,
Din tine-a plecat sborul cerescului amor.

Tu geniului falnic dai aripă și cunună,
Tu omului ce moare însufletit dor de zile,
Tu dai un dulce farmec la flori și la copile,
Ce sunt a tale fiice, minune 'ntre minuni.

A tale zori sunt dalbe, măreț al tei apus,
Pășind cu maestate în calea-ți ideală,
Formezi o luminoasă arcadă triumfală,
Prin care omenirea zărește Domnul sus.

Din toți nenorociții, cel mai nenorocit
E orbul, ce nu vede sublima ta splendoare;
Din toți, cel mai cu parte și cel mai fericit
E vulturul, ce poate să te aținte,-o! soare.

Eă, mic atom, în lume pierdut, neînsemnat,
Te port în al meu suflet cu 'ntreaga ta mărire,
Căci vecinic el se 'nalță spre tine 'n strălucire,
Ca razele-ți la cuibul de unde ai plecat.

În tine cred o! soare, de tine-mi este dor,
Prin tine cunoscut-am vâpaele iubirii;
Cu tine-am fost tovarăș pe calea fericirii;
În tine-am sorbit viața, în tine vreau să mor!

VASILE ALECSANDRI.

După manuscrisul autorului.

VASILE ALECSANDRI
(1821—1900)

Hora de la Sinaia.

30 august 1886.

*Sus, în deal de mănăstire,
Saltă hora 'n învârtire
Sub ochirea cea de foc
Soarelui oprit în loc*

*Saltă hora cu-avânt mare,
Căci e ziua de serbare
Unei fapte vitejești
De-ale oastei românești.*

*Munții vechi, străbuni ai țării,
Verzi ca 'n timpul primăverii,
Se 'nsenină de privesc
Danțul cel milităresc.*

*Și toți braziți de pe coaste,
Înșirați în rând de oaste,
Par' că 'ntind voios din munți
Crenghi de dafini peste frunți.*

*Îată regele 'n mulțime
Dând avânt la tinerime
Și regina cu ștergar
Și cu fotă din Rucar.*

*El prin horă-și duce pașii
Și glumește cu ostașii,
Ea cu blânde desmierdări
La copii dă sărutări.*

*Precum fruntea și cununa,
Cu poporul Ei fac una,
Prin popor trecând senini,
De se miră cei streini.*

*Iar pe culme mai departe,
La serbare luând parte,
Stă drapelu 'nvingător
În văzduh filfăitor.*

*Saltă sprinten dănțătorii,
Grivețeni, vânătorii,
Cu puicuțe românești,
Flori din straturî boerești.*

*Și e scumpă la privire
Cea frățească întrunire
De mâni albe ca un crin,
De mâni aspre ca un spin.*

*Cele mici dismierdătoare
Și acele arse 'n soare
Cu sfială se ating,
Dar ușor cu drag se string.*

*Căci de sună 'n țară larma,
Cele mari apucă arma,
Cele mici aduc cu dor
Balsamul vindecător.*

*Hora iute se 'nvârtește,
Gloată mult' o îmbulzește,
Ochi și inimi se aprind,
Toți de fală se cuprind,*

*Că drept spor de veselie
Din Balcani un vânt adie,
Ce șoptește triumfal
De al Griviței năval.*

*Însuș morții îată-î față!
Ei zimbesc la cei din viață,
Ce-s jurați la rëndul lor
A muri triumfător.*

*Hura! Peleşul din vale
Cântă hora 'n a lui cale
Toți s'aruncă viu în joc,
Cum s'aruncă viu în foc.*

*Căci aşă-î Românul, frate,
Dă nevoea după spate,
Bun de braț, bun de picior,
Luptător și dănțător!*

VASILE ALECSANDRI.

După manuscriptul autorului.

Scrierile lui Alecsandri.

La a zecea aniversare a morții poetului, este potrivit a ne da seamă de publicațiile sale.

Spre acest scop reproducem din prefața culegerii complete a poeziilor sale, care a apărut după moartea lui, la 1893, rëndurile de la vale.

Aceasta ediție, în două volume, unul mai mic, altul foarte mare, poartă titlul: Vasile Alecsandri. Opere complete. Poesii.

Din aceasta ediție scoatem pentru nr. acesta câteva poesii, inedite, scrise în anii din urmă.

Prefața nu numai ne indică aparițiunea singuraticelor publicații poetice ale sale, — ci totodată ne destăinuiește și unele amănunte privitoare la obiceiul poetului d'a-și ceti și corectă lucrările.

Îată partea ce reproducem din prefață:

☉ jumătate de veac Alecsandri a fost struna, în care au vibrat bătăile inimii Românilui. Cântarea lui a eșit din afundul cel mai intim al acestei inimii; de aceea el a început la 1842 cântând cu „Doina, doiniță!” și de aceea, din inimă eșind, cântarea lui a pătruns totdeauna în adâncul inimii românești, și el a rămas poetul vecinic tiner.

Voiu aminti aci numai trei momente de căpetenie din îndelungata, glorioasa și fericita lui activitate.

Începuse epoca luptelor eroice, când Românii s'au ridicat din amorțeală ca din mormânt, pentru ca să-și croiască o viață nouă și să-și facă din nou o patrie din ruinele jalnice ale patriei glorioase a strămoșilor. Alecsandri cântă avântul neamului în „Deșteptarea României“, iar în „Sentinela romană“ arată rostul milenar al acestui neam la Carpați și la Dunărea bătrână.

Un nou pas înainte se pregătea: frații de acelaș sânge, de aceeași limbă, voiesc să se unească într'un singur stat. „Hora unirii“ este expresiunea simțământului obștesc, cântând că:

Unde-î unul, nu-î putere
La nevoi și la durere;
Unde-s doi, puterea crește,
Și dușmanul nu sporește.

Unirea mult dorită se face și pe această temelie puternică se clădește noul stat român, încheat de poporul român regenerat. Curând sună trîmbița războiului. Românul, pe a cărui paloș se pusese rugină seculară, se ridică, aleargă în luptă și arată lumii uimite că este tot cel din glorioasele vremuri de altă dată. Avântul de vitejie cuprinde românimea toată, până în cele mai adânci văi ale munților, până în cele mai depărtate colibe ale ciobanilor. Alecsandri își instrună coarda eroică a lirei și ea vibrează puternic. Bătrânul cântăreț — tot el și aproape numai el — identificat încă odată cu poporul său, cântă voinicia vitejilor, pe a lui „Peneș Curcanul“ și pe a „celor noue din Vaslui și cu sergentul zece“.

Iată cause mari, pentru cari românimea toată — trei generații pe rând — s'a îndulcit cu versurile lui Alecsandri, bucăți din inima ei, emoțiunii din sufletul ei. Alecsandri a cântat pentru toți din inimile tuturor, și de-aceia în viață a întâlnit numai simpatie, dragoste și flori, iar moartea lui a învălit românimea în jale adâncă.

Alecsandri este poetul, cântărețul românimii în veacul al XIX-lea. Volumele poeziilor lui au fost și sunt giuvaerul bibliotecii literare a orî-cărei case de cărturar român; ele stau la loc de frunte, la îndemână; sunt legate cu deosebită îngrijire și roase prin deasa întrebuintare. În ele se cetește la toate vîrstele, toți găsesc în ele ce le place: lirică ușoară și dulce, pasteluri fermecătoare, narațiuni epice de fapte eroice.

Versurile lui Alecsandri au farmecul deosebit al dulcilor amintiri din copilăria fericită; ele ne amintesc cântecele pe cari ni le cântase glasul dulce și în veci neuitat al mamei, glasul cald al surorii; limba și ritmul lor au farmecul simplității și dulceața neasemuită a naturalului.

*

Alecsandri și-a publicat poeziile sale în mai multe ediții.

La 1853 a publicat la Paris (De Soye et Bouehet, imprimeurs) „Doine și lacrimioare“, 1842—1852.

Zece ani mai târziu, la 1863, a tipărit la Iași un volum cu acelaș titlu, care înse pe lângă „Doine și lacrimioare“ cuprinde „Suvenire“ (12 bucăți) și „Mărgăritărele“ (46 bucăți).

La 1875 a făcut prin librăria Socec marea edițiune a operelor sale complete. Poeziile erau împărțite în trei volume: I. „Doine și Lacrimioare“, II. „Mărgăritărele“, III. „Pasteluri și legende“.

La 1880 a adaos un nou volumaș („Legende noue“ — „Ostașii noștri“), în care a adunat câteva legende compuse după 1875 și toate compunerile relative la războiul independenței.

Alecsandri își iubiă compunerile sale; pe unele le cetia cu plăcere prietenilor în intimitate sau lui însuș în singurătatea tîcnită de la Mirceșei. În aceste cetiri mereu schimbă câte o vorbă sau refăcea câte un vers. În odaia lui de lucru, într'un dulăpior închis cu uși de sticlă, avea o colecțiune de poezi modernî francezi, și între volumele lor eră și este până astăzi un exemplar complet al scrierilor sale în ediția Socec de la 1875, exemplar dedicat soției sale cu aceste cuvinte „Paulinei. — Suvenir. — V. Alecsandri“. În acest exemplar a însemnat poetul toate schimbările și îndreptările făcute în versurile sale de la 1875 până la sfîrșit.

Ediția poeziilor de la 1875 se sfîrșise înainte de 1880 și Alecsandri avea intenția de a face una nouă, dar a tot amănat punerea în lucrare a acestui gând — până când a fost prea târziu.

Edițiunea de față va face să înceteze această lipsă atît de adânc simțită în toată lumea noastră literară. Primind însărcinarea de a supraveghia tipărirea ei, mi-am dat silința ca textul poezilor să fie corect reprodus în ultima formă pe care le-a dat-o poetul. Doamna Paulina Alecsandri, văduva lui nemângăiată, a binevoit a-mi pune la dispozițiune spre acest scop exemplarul corectat; astfel toate schimbările făcute de dînsul au putut să fie introduse în textul aici tipărit. Asemenea schimbări sînt mai ales în „Înșiră-te-mărgărite“, „Ana Doamna“, „Dan căpitan de plaiu“, „Legenda Ciocărliei“ și altele.

I. BIANU.

C i r e ș i l e .

Horă.

*Ici pe culme și 'n livadă
Veți, cireșile s'au opt.
Gauri negri stau la pradă,
Pe-orî-ce creangă câte opt.*

*Sai pîrleazul, vină, vină,
Puiculiță cu ochi vii,
Să te duci cu poala plină
De goldane vișinii.*

*În copaci eă pentru tine
Ca un gaur m'oiu urcă,
Și cireșile sub mine
Drept în sin țî-oiu aruncă.*

*Iar de sus privind la ele,
După ce m'oiu înturnă,
Doi cercei de cireșele
La urechi țî-oiu anină.*

*— Îacă vin, dragă badiță,
Dar în schimb ce țî-oiu da eă?
— Porți cireșe pe guriță,
Altă plată nici că vreă!*

Mirceșei, 1882.

VASILE ALECSANDRI.

După manuscriptul autorului.

Bibliografie.

N. Petrașcu : Vasile Alecsandri, studiu critic. București 1894.

— Raport prezentat Academiei Române, în sesiunea generală din 1895. —

În când în mână cartea asta, ceea ce m'a surprins din capul locului, a fost, că epoca și biografia poetului sunt prea lungi, căci ele cuprind 123 de pagine din cele 302, adică mai bine de a treia parte a volumului; aceste capitole într-o astfel de scriere trebuiau să ocupe un loc mai mic, căci într'un studiu critic nu ne așteptăm atât la oglindirea vieții autorului, ci mai cu seamă la aprecierea activității sale literare.

Lucrarea dlui N. Petrașcu începe prin o introducere, în care ni se înfățișează epoca lui Alecsandri. Apoi urmează biografia poetului; autorul a împărțit aceasta în două: prima are titlul „origină, naștere, zile de tinereță“, a doua „Maturitate, zile de declin, moartea“.

În partea primă a biografiei, dl N. Petrașcu spune, că în opera lui Alecsandri este o profuzie de soare, ca la nici unul din poeții noștri, un colorit bător la ochi, o musicalitate orientală.

În a doua parte zice, că activitatea politică a lui Alecsandri a fost mai mult în partea principiilor conservatoare, ca și ceea a lui Eminescu.

Încât pentru Alecsandri, autorul are dreptate; dar relativ la Eminescu, cel ce a scris poesia „Împărat și Proletar“, trebuie să ne accentuăm rezervele.

Felul lui (Alecsandri) de a scrie, urmează dl Petrașcu, eră ușor și prompt. Nu căută mult gândirea sa vorba, din potrivă pune jos ce-i venia de odată, cu riscul de a părea frasa mai largă, mai neingrijită, mai neproprie decât a altora, cari trudescorecțiunea frazei, o piaptănă necontenit și caută cuvântul mai prudent ori mai musical... În alt loc exclamă: „Alecsandri în adevăr e cel mai tinăr dintre poeții noștri“.

Și închee: Alecsandri a avut și el o unică nenorocire, a fost prea fericit. A fost desmierdat de fire, de părinți, de împregiurările sociale, de evenimente și n'a putut cunoaște puterea salutară a suferinței, asprimea vieții, vrăjmășia sortii... De aceea, suflatul se omenesc în opera lui, în dramele și poezia sa, va fi zăgrăvit mai mult cu condeul ușor al zimbetului, fără a fi aprofundat în aspirările sale eterne, în suferințele sale mari.

După acestea autorul trece la analiza activității literare a poetului.

Densul face aceasta în două capitole mari:

Primul, intitulat „cele două înriuriri“ constată, că asupra lui Alecsandri a avut înriurire romantismul francez și apoi poezia populară română.

Al doilea, sub titlul „cele patru sentimente“, studiază sentimentul amorului în Doine și Lăcrămioare, Mărgăritărele; sentimentul ridicolului în repertoriul comediilor; sentimentul naturii în Pasteluri și iubirea de țară în Legende, Ostașii noștri și în dramele istorice.

Examinând aceste capitole și începând cu cele două înriuriri, autorul ne dă întâi un istoric cam lung al romantismului francez și spune că Alecsandri de aici a primit primele lui impresii și inspirațiuni poetice. Atinge simpatia lui pentru Lamar-

tine, căruia i-a scris prima sa poezie, o odă în limba franceză, pe când a fost student la Paris.

Școala romantismului a alunecat înse pe terenul exagerațiunii, falsificând spiritul timpului. Alecsandri avu bunul simț de a scăpa de acest exces. Pentru întâia oară la noi, el întrebunțează în poezie limba și expresiunile populare, ceea ce arată bucățile din primul sevă volum, ca: Andrei Popa, Groza, Făt-logofăt, Ursiții, Strigoii, Ceasul reu, Sburătorul, etc.

De la cea dintâi poezie până la cea din urmă, zice dl Petrașcu, vom întâlni lucruri ce plutesc deasupra vieții, în o lume adesea străină realității.

Și mai la vale: Toate sfârșiturile bucăților sale vor avea un caracter tainic, mistic. Umbre ce trăsese după moarte, glasuri ce se aud în câmpuri și în ape, răsplătiri de la ființe duse pe ceea lume, etc. Și drept exemple citează câteva strofe din „Baba Cloanța“ și din „Craiu nou“.

Apoi adaugă: Până la un punct, tot pomirea lui spre romantism e pricina, pentru care el avea poezia cu mult mai îndemână decât teatrul, decât prosa. Câteva din lucrările lui poetice, și mai cu seamă teatrale, au nu numai o influență romantică, dar chiar par a fi reminiscențele unei bucăți anume sau chiar localisări.

Astfel autorul spune, că Peneș Curcanul amintese de aproape o bucată a lui Victor Hugo din „Legenda Secolilor“, dar nu ne indică anume titlul legendei. Îar „Agache Flutur“ ne amintese o comedie (L'Avare en gants jaunes) de Labiche.

Și închee astfel partea relativă la înriurirea romantismului francez: „Potrivit modelelor sale, Alecsandri va lăsa încă de o parte, cel întâi la noi, mitologia greacă întrebunțată de atâți autori români de mai înainte... Olimpul, cu zeii și zeițele sale, cu nelipsiții Amor și Adonis dispărură atunci pentru totdeauna din literatura română“.

Înriurirea școalei romantice franceze asupra lui Alecsandri a fost urmată numai decât de înriurirea poeziei noastre populare, care s'a cules mai întâi de Anton Pann, apoi de Alecu Russo și de Alecsandri, ale cărui publicațiuni au făcut cea mai mare impresiune în societate și mai ales în tinerețe.

Alecsandri, scrie dl Petrașcu, dintre scriitorii timpului, a înțeles mai bine, că literatura unui popor trebuie să circule ca seva într'un arbore, de la rădăcina până în vârful lui, de la talpa poporului până la straturile de sus, și că istoria lui e cuprinsă mai adevărat decât ori unde în deprinderile, datinele, superstițiile, și cântecele lui.

Constată că Alecsandri n'a păstrat cu strictețe exaticitatea versului popular, ci l-a mai îndreptat. Ca să dea o probă de această îndreptare, reproduce marginal poezia „Alba de la munte“ din colecțiunea Alecsandri și a dlui G. Dem. Teodorescu și trage concluziunea, că schimbările sunt mici, aproape neînsemnate. Alecsandri, zice, n'a făcut știință folkloristică; el a lovit prejudeciul lătit atunci în toate capetele, că limba română nu poate să exprime concepțiile frumosului și că ea nu va fi nici odată o limbă poetică ori științifică.

Sub înriurirea frumuseților poeziei populare, Alecsandri începă a compune însuș asemenea bucăți, păstrând forma și începând multe cu formula „frunză verde“ ori „foae verde“, imitând naivitatea

expresiei populare în literatura artistică și o puse pentru întâia oară ca basă a literaturii române.

Ar fi fost de dorit, ca autorul să fi reprodus și analizat aici câteva poezii ale poetului, scrise sub înfrurirea poeziei noastre populare. Dar el se mulțumește în a retipări câteva rënduri din „Marioara Florioara“.

Sentimentele cari l-au inspirat pe Alecsandri mai lung și mai statornic, după autor, sânt patru: amorul, sentimentul ridicolului, sentimentul naturii și iubirea de țară.

Primele lui poezii, Doinele și Lăcrămioarele, precum și Mărgăritărelele au fost inspirate de sentimentul amorului. Simpatia lui pentru femei în genere, spune autorul, îl ducea la un optimism rar în veacul nostru.

Apoi schițează amorul ideal al lui Alecsandri pentru Elena N., căreia îi datorim cele mai suave versuri de tinerețe ale lui Alecsandri, din care și citează câteva strofe, trăgând concluziunea, că dragostea lui a fost liniștită, normală, cu întâlniri în libertate și cu îmbrățișeri fără obstacole. La dânsul nu s'au ivit greutățile altor poezii, ce l-au ridicat dragostea în ceruri, prin faptul că nu o puteau avea întreagă, așa cum o doriau. Și fără contraziceri, fără isbiri de ale sortii, fără imaginea aceea fermecătoare a idealului întrevădit în lipsa realului, accentul dragostei nu ia vigoarea accentelor extraordinare, a poeziei eterne. Un singur moment mai mare, am putea zice, închee dl Petrașcu, că a avut Alecsandri, când a scris „Steluța“, căci atunci a atins o regiune extraordinară de simțire.

Și drept probă reproduce „Steluța“, încheind astfel: Din „Steluța“ reese, ca și din alte bucăți citate, că Alecsandri a iubit, dar a iubit mai cu seamă ca să fie iubit.

Concluziunea aceasta nu-mi pare reușită, pentru a caracterisă felul de iubire al lui Alecsandri, căci doar și alți oameni pentru aceea iubesc ca să fie iubiți.

Amorul poetului pentru Elena N. e foarte mișcător schițat. Dar să nu mai fi iubit el în viață? Nu se poate. Probă e mulțimea de poezii de dragoste. Alecsandri a fost dulcele poet al sentimentelor intime. Ar fi fost dar de dorit, ca dl Petrașcu să fi studiat și pe acelea.

Mult mai reușit și mai complet este capitolul dedicat sentimentului ridicolului, în care se studiază comediiile lui Alecsandri.

Poetul nostru, zice dl Petrașcu, a ris prin firea lui, urmărind în acelaș timp o idee moralisătoare în comedie... de aceea poate, pe lângă alte lipse ce contribuiesc, comedia lui Alecsandri, cu toate calitățile semănate în ea, va fi partea cea mai slabă din opera lui.

Dar prin comedie, Alecsandri a făcut un pas înainte, atât în viața lui cât și în literatură. Până atunci fu subiectiv; prin comedie deveni obiectiv.

Alecsandri a scris vr'o 50 de piese de tot felul. Între calitățile comediilor lui, autorul notează în primul loc varietatea tipurilor din ele. Risul e sentimental.

Cucoana Chirița e o creațiune națională. Ea e femeia ridiculă de acum 40 ani. Alecsandri o are

sub titlul: Chirița în Iași, Chirița în provincie, Chirița în voiaj, etc.

După acestea autorul analizează prima piesă și spune apoi, că „Cucoana Chirița“ resumă femeia clasei mijlocii din societatea română contemporană poetului.

O altă figură este Barbu Lăutarul, pe care autorul asemenea ni-l presintă; tot așa este și figura pitorească a Surugiului.

Comediile lui Alecsandri se petrec în mai multe strate sociale ale epocii; cei de sus, scrie dl Petrașcu, sânt înfățișați tot așa de ridiculi ca și cei din clasa de mijloc, ca și cei de jos. Comediile lui Alecsandri sânt comedii de sentiment, cari ating, fac plăcere, încântă...

Țeranul român e desemnat de el cu mult bun simț, probă Măriuca din „Hartă Rezeșul“, Susana, țerancă din satul lui Cremene, Măriuca din „Lipitorile Satelor“, Dochița din „Craiă nouă“...

Alecsandri inse n'a avut decât numai un număr de note din gama comicului. Printre cele mai mărunte, dl Petrașcu însiră în locul întâi greșeala materială a pronunțării cuvintelor, comicul cel mai elementar al comediei. Alecsandri îl are în mai toate piesele sub diferite variante; aici e un boer său o cucoană bătrână, ce nu poate vorbi limba modernă, dincolo un lipovan scâlcind limba română, aiurea un grec său un evreu.

La întrebarea, că de ce se joacă astăzi din ce în ce mai rar comediiile lui Alecsandri? dl Petrașcu răspunde, fiind că ele n'au acțiune și sânt comedii de moravuri, cari se șterg de odată cu moravurile. Alecsandri, zice dsa, a intrat prea adânc în ceea ce interesă momentul de atunci, în moravurile timpului, spre a isbi atenția lumii; lipindu-se prea tare de epocă, a neglijat cu totul fondul general omenesc.

O altă lipsă în piesele lui Alecsandri, urmează dsa, e invenția de fapte, ceea ce în comedie e de neapărată trebuință. Câte odată el luă liniile generale din unele piese franceze și le îmbracă în moravuri românești. Aceste împrumuturi ale lui nu sânt făcute cu scopul de a ne înșelă, de a ni le trece drept lucrurile sale proprii. La multe din piese a adăogat cuvântul „localisată“, la câteva cuvântul „după“ cutare.

În piesele în cari Alecsandri nu s'a ajutat de nimeni, spune dl Petrașcu, țesătura faptelor și înălțuirea scenelor e mai simplă.

Și trece în revistă câteva din ele.

Prima lui comedie, „Iorgu de la Sadagura“ are un subiect foarte simplu, dar un scop patriotic; e îndreptată în potriva Românilor ce vin din străinătate și desprețuesc tot ce este în țară; „Iași în carnaval“ conține câteva mici și vechi farse de bal mascat și altă nimic, biciuește inse pe cei ce voiau să năbușească în țeară ori ce scântee de desvoltare națională; „Nunta țerănească“ nu cuprinde decât o nuntă de săteni și o învîrtire în scrinciob a lui chir Gaitanis, dar lovește în dascălii greci, ce voiau să introducă limba greacă cu de-a sila; „Rusaliile“ fără nimic în ea, combate pe reformatorii nechibzuiți; în „Cinel-Cinel“, un flăcău moldovean se însoară cu o fată din Muntenia, alusiune la unirea Principatelor; „Peatra din casă“ este o pețire și o căsătorie, ea atinge desrobirea țiganilor; în „Craiă nouă“ un tiner și o fată, ascunși două zile în codru, vin de se lo-

godese pe scenă; în „Florin și Florica“ un flăcău și o fată mânăncă, vorbesc și se iaă de soți.

Ca concluziune, dl Petrașcu scoate regula generală, că toate piesele lui Alecsandri cuprind preliminarele și sevărsirea unei logodne dintre doi tineri.

Iar mai la vale zice, că fondul tipurilor din toate piesele lui Alecsandri se poate reduce la 4, cel mult 5 tipuri, pe cari le găsim în ori ce piesă: e bătrânul boer innapoiat și nătâng, e cucoana învăpăiată și ridiculă, e tinerul ștregar și isteț sau cretin de dă în gropi, e un țeran sau o țerancă prea deștepți ori prea proști, e în fine un străin: grec, evreu sau alt ceva.

Și arată aceste tipuri în mai multe piese ale lui Alecsandri. Luerul, zice dsa, atât e de adevărat, că adesea Alecsandri nici nu vrea să le mai schimbe numele.

Pe lângă asta, urmează autorul, tipurile poetului sînt grotesci, adevărate caricaturi de cele mai multe ori. Și drept exemple, studiază pe Nicu din „Peatra din casă“ și pe bătrânul Damian din „Iorgu de la Sadagura“, sfērșind cu următoarea declarație de amor a lui Iorgu: „Tu care ți-ai desvelit mintea ca o conopidă la căldura civilizației ... tu care ai vădut Cernăuții, nu te supune la niște cuvinte de astea ca modestia și pudoarea ... Mărturisește ritos sentimentele inimei tale ... spune-mi, Georges, te iubesc, precum îți zic eu în patru limbi, Gahișo, te iubesc, sas agapo, ich liebe ihnen, je vous aime ...“

O trăsătură caracteristică a comediilor lui Alecsandri, după autor, este, că dă pe femei superioară bărbatului; înse numai din punct de vedere intelectual, nu și din cel moral. Mai nici una din femeile lui nu are nobleța femeii măritate din piesele clasice; nici o fată nu are modestia caracteristică stării sale. Fetele mai toate nasc la el curtesane. Și drept probă citează cântecul Marghioliței din „Peatra din casă“, chiar în ziua măritășului ei; pe Luluța care, cum vede pe Leonaș, se aruncă în brațele lui; în sfērșit pe Tinca din „Rămășagul“, care serie scrisori amanților, etc.

În defavoarea pieselor lui Alecsandri, autorul mai spune, că spirirul lor e prea material, prea elementar: cuvintele stricate și ticurile. Alecsandri, zice el, nu vede decât trăsăturile mari ale comicului, unghiurile lui dure, persoanele obtuse, fără a putea pătrunde în naturile fine.

Și adaugă, că dialogul lui Alecsandri n'are de multe ori nici un interes. Găsești acte întregi, în cari se vorbește de dulceață, dacă e bună sau rea, dacă mai e sau nu, de haine și toalete, etc.

Încee apoi astfel: „În resumat comediile lui Alecsandri ca și restul teatrului, au multe părți slabe. Ele și-au îndeplinit în timpul lor misiunea morală ce le-a fost încredințată; în viitor „vor servi la scrierea unei istorii a scenei române“, cum se exprimă poetul însuș în dreapta și înțeleapta lui judecată“.

(Finea va urmă.)

IOSIF VULCAN.

Inscripție pe ușa Curții de Argeș.

*Eă duc pe cel ce plânge, la raiu de mângădere;
Pe orb cătră lumină cerească îl duc eă.
Voi ce întrați aice, goniți ori-ce durere
Și ori-ce desperare lăsați pe pragul meu.*

VASILE ALECSANDRI.

Țeara.

*Din umbra deas' a norului
Întins pe țeri streine,
Cu aripile dorului
Voșos reviu la tine,*

*O! cuib al fericirilor!
O! țeară luminoasă!
Comoar' a nălucirilor,
Grădina mea frumoasă!*

*Ș-aventul tinereților
Ce 'n sinu-mi se trezește,
Prin lumile poezilor
Sburând me rătăcește,*

*Prin farmecul aventului,
Tot ce sub ochi răsare
În poalele pământului,
Mai drăgălaș imi pare.*

*Întinderea câmpiilor
În zări mai lin se perde,
Mai dulce-î rodul viilor,
Verdeața e mai verde.*

*Mai nalte sînt nălțimile,
Mai cald e mândrul soare,
Mai limpezi limpezimile
De riuri și izvoare.*

*Iar fetele cu florile
Mai viu rid între ele.
Și spun privighetorile
Mai tainic vers la stele,*

*Aice-î seara basmelor,
Ce 'ngân' a noastră minte
Din farmecul fantasmelor
Din timp de mai 'nainte.*

*Aice-î vestea Doamnelor
Din lumea legendară
Ș-a prelungirii toamnelor
Sub cer de primăvară.*

*Aici țeara plăcerilor
Ș-a doinelor de jale,
Ce 'n liniștirea serilor
Te țin uimit în cale.*

*Aici cu lacrimioarele
Bujori se prind prin horă.
Aice însuș soarele
Are 'ntre flori o soră,*

*Și 'n stâncile Carpaților
Cresc paseri nădrăvane.
Și 'n sufletul bărbaților
Mândriile romane.*

*O! gură dulce-a raiului,
Tu dai prin o zimbire
Și fericire traiului,
Și morții fericire.*

*Luceferii eterului
Rivnind privesc la tine,
Și toți ingerii cerului
Te-au îndrăgît ca mine.*

Mircești, septembrie, 1886.

VASILE ALECSANDRI.

După manuscrisul autorului.

Moartea lui Alecsandri.

Vasile Alecsandri suferia de mai mulți ani. Boala gravă, cancer la ficat, care cuprinsese și o parte din plămâni, spuneau intimitii, par că nici nu-l clințise. În durere părea deja a fi bronzul menit a-i face statua.

Când nu mai era nici o speranță, somitățile medicale din Paris îl sfătuiseră să se întoarcă în țară, să moară în frumoasa luncă moldovenească.

Casa din Mircești a fost pentru Alecsandri un templu. El locuia, vr'o douezeci de ani, în casa părintească de la marginea satului, lângă biserică. Mai târziu poetul făcui în alt loc al satului o casă mică cu două odăi. Apoi adause câte o odaie, pe cât îi sporiă familia, așa că la moartea lui avea vr'o zece odăi, cu toate dependențele trebuincioase la țară.

Grădina și livada erau niște minuni.

De admirat era și „corabia“ poetului, un fel de sală cu tavanul de scânduri, pe care pe vreme de ploaie picură apa. Aici îi era mai plăcut să stea.

Camera de lucru era lipsită de ori ce podoabă. O masă, un pat, câteva scaune și biblioteca; nici tablou, nici statuie, nimic.

Pe patul acesta simplu, de fer, s'a stins cel mai mare poet al nostru.

Dânsul nu credea să moară; făcea planuri de viitor. Ceea ce-l supăra era durerile ce le simția la un picior, care îi era umflat. Își și comandase o piciorongă din Iași, ca să poată merge.

Cu două zile înainte d'a muri, sfârșise lucrarea de revedere și creațiune a ultimei sale poeme dramatice „Ovidiu“.

— Când am început pe „Ovidiu“, m'am bolnăvit, zicea el în ultimele zile; când voi sfârși îndreptările, voi muri.

Puțin înainte de moarte telegrafase reginei Elisabeta, ca să-i exprime recunoștința pentru toate bunătățile, pe cari i le făcuse.

24 de cîsurî a ținut agonia. În timpul ei, Alecsandri avu puterea să întrebe, câte cîsurî erau. I se răspunde, că 8. Peste 45 de minute espiră; tocmai o lună după ce-și serbase a 69-a aniversare.

*

Șcirea morții a sgduit toate inimele române. Guvernul țării numai decât a luat hotărîrea ca înmormântarea să se facă cu cheltuiala țării și a însărcinat pe ministrul de culte, dl Theodor Rosetti, să-l represinte la înmormântare, depunând și o coroană pe cosciug.

Academia Română a trimis la înmormântare o delegațiune în persoanele membrilor D. A. Sturdza și George Sion.

Teatrul Național din București a fost represintat prin directorul general dl Gr. Cantacuzino; iar artiștii, prin dna Aristița Romanescu, Gr. Manolescu și Const. Nottara.

Societatea presei a delegat pe dl G. Ionnescu-Gion; toate societățile literare, toate ziarele și revistele au avut represintanți. Afară de aceste, delegați, o mulțime.

Însuș regele a trimis la înmormântare un adjuțant să-l represinte și să depună o coroană, asemenea coroană a trimis și regina.

*

Înmormântarea s'a făcut la Mircești, în 26 august (7 septembrie) la orele 2 după miazăzi.

Serviciul funebral a fost oficiat de episcopul Melchisedec. Mortul se află într'un cosciug cu o sticlă deasupra, prin care se vedea figura lui. Cosciugul era așezat în camera lui de lucru. O mulțime nesfârșită de coroane acoperia cosciugul și pereții.

A fost o privesc foarte mișcătoare grupa celor 9 curcani din Vaslui și cu sergentul 10, cari înfățișau figurele din „Peneș Curcanul“.

S'a pronunțat mai multe discursuri. Dl A. Lahovary a vorbit în numele consiliului de ministri, dl D. A. Sturdza în numele Academiei Române, dl Pogor în numele Societății Junimea, dl Gion în numele societății presei, dl Mircea Dimitriad a recitat o poezie ...

Apoi cosciugul fu petrecut la mormânt și așezat la locul de odihnă vecinică.

Mormântul lui Alecsandri și Academia Română.

Este foarte interesant să șcim ce discuții s'au făcut în Academia Română în urma morții lui Alecsandri.

Deschidem Analele din 1890—1891, seria II, tomul XIII, conținând partea administrativă și debaterile — și acolo cetim următoarele:

Ședința din 24 august 1890.

Președința dlui B. P. Hașdău.

Se aduce la cunoștința Academiei încetarea din viață a membrului ei Vasile Alecsandri la 22 august.

După propunerea dlui V. A. Urechii, ședința se rădică în semn de doliu.

Ședința din 31 august 1890.

Președința dlui B. P. Hașdău.

Se cetește serisoarea dlui membru al Academiei Alex. Roman, prin care se asociază la doliul național cauzat prin moartea lui Vasile Alecsandri, întâmplată la 22 august st. v.

Sedința din 7 septembrie 1890.

Președința dlui B. P. Hașdău.

Dl D. Sturdza reamintește dureroasa pierdere cauzată Academiei și națiunii prin moartea lui Vasile Alecsandri. Mormântul lui Alecsandri nu este numai al familiei sale, ci al națiunii. Ar trebui ca grădina și casa unde a trăit și este înmormântat Alecsandri să devie proprietatea statului, și pe mormântul său să se ridice un monument de către națiune, după inițiativa și sub conducerea Academiei; spre acest scop dsa presintă următoarea propunere:

„Moartea lui Vasile Alecsandri a pus în mare doliu nu numai Academia Română, pentru care marele poet era unul din cei mai iubiți și mai iluștri membri; stingerea vieții lui Alecsandri a fost dureros simțită de întreaga națiune, pentru că el era cel mai strălucit reprezentant al geniului poetic al poporului românesc precum și al culturii naționale în acest secol de regenerare politică și culturală a Românilor. Numele lui Alecsandri mai este înse strâns legat de toate luptele, de toate biruințele pe cari le-a câștigat acea eroică generațiune de patrioți, care a smuls pe Români din vechea decădere și a format regatul Român modern din vechile Principate, regatul încoronat cu gloria de la Plevna.

„Alecsandri a fost înmormântat la Mircești, în grădina casei sale, în care a locuit, în care a cântat gloria neamului nostru de la Erculean, Dragoș-Vodă și marele Ștefan până la eroii din zilele noastre.

„Mormântul lui Alecsandri este pentru Români un loc venerat, păstrător de scumpe aducerii aminte, un loc întărit pentru inimii iubitorre de țară. Acest mormânt trebuie să fie păstrat și ținut în mod demn de națiunea română.

„Spre acest scop propunem ca Academia Română să deschidă o subscriere națională pentru ca sub a ei îngrijire să se ridice pe mormântul lui Vasile Alecsandri un monument demn de memoria lui și demn de Români, păstrându-se casa și grădina marelui poet spre vecinica lui aducere aminte“.

Dl B. P. Hașdău zice că Academia are un trecut și un viitor, și că din trecut au rămas unele obiceiuri cari trebuie observate în prezent și în viitor; de aceea Academia nu poate face acum pentru un membru răposat ceea ce nu a făcut în trecut pentru alții. Au murit Eliade, Laurianu, Cipariu, cari au fost bărbați foarte iluștri; și Academia din care făceau și ei parte, nu a luat inițiativa spre a le ridica monumente; și a fost bine că nu s'a luat astfel de inițiativă, căci nu se cuvine ca membrii Academiei să ridice monumente colegilor lor; onoarea aceasta trebuie să vie din inițiativa națiunii. Dsa nu este de loc în contra ideii de a se ridica monumente în onoarea răposatului Alecsandri, din contra ar dori să i se ridice și 100 de monumente pe suprafața țării românești; să nu ia înse Academia inițiativa, ci să o lase națiunii și în special tinerimei.

Dl V. A. Urechia, răspundând dlui Hașdău, zice că multe nu s'au făcut în trecut, pentru că nu s'au putut face; așa la moartea lui Eliade Academia d'abia începuse a exista. Alecsandri este o epocă întregă și cea mai mare în literatura noastră. Academia, care se află în fruntea mișcării noastre literare, trebuie să recunoască meritele cele mari ale lui Alecsandri și să se pună în fruntea națiunii spre a ri-

dică poetului un monument demn. Cu facerea bustului lui Eminescu s'a făcut speculă, e de datoria Academiei de a se pune în fruntea subscrierei pentru monumentul lui Alecsandri spre a nu se putea face abuz de numele său.

Dl Gr. Ștefănescu se unește cu părerea dlui Hașdău. Tocmai fiind că Alecsandri a fost membrul Academiei, ea nu poate să ia inițiativa ridicării unui monument. În străinătate nu iau Academii inițiativa pentru ridicarea monumentelor membrilor lor; dar dacă alții iașu inițiativa, ele se mărginesc a lua și dăsele parte la subscripțiuni. Să nu facem noi ce nu se face în străinătate.

Dl Maniu crede că s'ar putea găsi o soluțiune care să satisfacă propunerea dlui Sturdza și să îndrepte ceea ce nu s'a făcut în trecut în onoarea unor bărbați ca Eliade, Cipariu, Laurian. Dsa spune că primăria Capitalei voește a edifica o biserică nouă lângă bulevardul cel nou. Crede că ar fi bine să se facă cuvenitele interveniri pentru ca acea biserică să devie un panteon.

Dl Hașdău propune și dsa ca Academia să ia inițiativa pentru facerea unui panteon în capitala țării.

Dl Sturdza observă că cine vrea prea mult, nu vrea nimic. Ar fi, fără îndoială, bine și frumos să facem un panteon, dar pentru lucrări de acest fel lipsesc de o cam dată mijloacele. Dsa a creșut că este o datorie ca Academia să ia sub a sa specială îngrijire mormântul celui mai mare poet de până acum al nostru; a creșut că ar fi bine să se păstreze nu numai mormântul dar și casa în care a trăit și a compus Alecsandri cea mai mare parte din scrierile sale. Dsale îi pare reu că nu s'a făcut și în trecut mai mult pentru memoria membrilor iluștri răposati; aceasta înse nu poate împedece ca Academia să facă acum ceea ce se cuvine pentru Alecsandri.

Dl Sion se unește cu propunerea dlui Sturdza, dar vedând că participă prea pușini membri, propune ca rezolvirea acestei cestiuni să se amâne pentru o ședință următoare mai numeroasă.

— Această propunere se aprobă, fiind contra ei dnii D. A. Sturdza, dr. Felix, V. A. Urechia.

Sedința din 14 septembrie 1890.

Președința dlui Ion Ghica.

Dl președinte Ion Ghica observă — după cetirea procesului verbal — că mai multe mumonumente se vor ridica în amintirea marelui nostru poet și patriot Alecsandri. În mai multe locuri s'au început subscrieri spre acest scop. Meritele lui Alecsandri nu vor fi uitate de națiune. El a avut fericirea să scrie într'un timp când națiunea era înaintată în cultură, când ea era doritoare de bune scrieri poetice și literare; de aceea se grăbește acum a subscrie la monumentele pentru Alecsandri. Au fost înse și alți poeți de talent și cu mari merite înainte de Alecsandri. Aceia au lucrat mai greu și cu mai pușine roade, pe când erau foarte pușini cetitori români pentru publicațiunile literare. Când s'a făcut la Iași în 1844 foaia „Propășirea“, al cărei titlu l-a tăiat censura lăsând-o numai „foaie științifică și literară“, avea d'abia vre-o 30—40 abonați. — Între acei vechi poeți trebuie să ne aducem aminte mai întâi de Iancu Văcărescu și de Grigorie Alexandrescu.